

FORMAREA JURIDICĂ A STUDENȚILOR FACULTĂȚII DE DREPT ÎN CADRUL CLINICII JURIDICE UNIVERSITARE DIN BĂLȚI

Eduard BOIȘTEANU, *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova*
Nicolae SADOVEL, *Universitatea de Stat din Moldova din Chișinău, Republica Moldova*

Rezumat: În acest articol se pune în discuție problematica formării juridice a studenților Facultății de Drept în cadrul Clinicii Juridice Universitare din Bălți. Autorii articolului au relevat modalitățile de aplicare a metodei „show-ului educațional” și, în același timp, au constatat imposibilitatea aplicării metodei experimentale în procesul instruirii juridice. A fost elucidat, de asemenea, specificul formării și instruirii clinice a studenților.

Cuvinte-cheie: *instruirea juridică; metoda euristică; capacitatea empatică a universitarului; clinica juridică; instruirea clinică.*

Abstract: This article analyses the issue of legal training of the students of the Faculty of Law within the University Legal Clinic from Balti. The authors revealed the applications of the method of „educational show” and, at the same time, detected the impossibility to apply the experimental method during legal training. They also elucidated the specificity of the students’ clinical training.

Keywords: *legal training, heuristic method, academic empathic ability, legal clinic, clinical training.*

Instruirea în general, precum și instruirea juridică în special, ar reprezenta un nonsens absolut dacă ar fi percepută în afara comunicării. Singura posibilitate pe cât de eficientă, pe atât de naturală, în calitatea noastră dublă pe care o avem de profesioniști ai Dreptului și, respectiv, profesioniști ai Universității, constă în transmiterea mesajului bine conturat în cadrul specialității și specializării, pe care le deținem, celorlalți actori ai sistemului de instruire juridică universitară – studenților, prin intermediul dimensiunilor cunoscute ale comunicării.

În continuare, am dori să ne oprim asupra unor dimensiuni comunicative, specifice, în opinia noastră, instruirii juridice.

1. *Aplicarea metodei „show-ului educațional” în procesul instruirii juridice.* Fiind de formație inițială profesioniști ai dreptului, cunoaștem faptul că disciplinele juridice, atât obligatorii, cât și opționale, diferă de la caz la caz, aflându-se pe linia atractivității materiei curriculare pe care o conțin nu doar la o anumită depărtare una de cealaltă ci, uneori, la poluri diferite ca și interes. În acest sens, rolul cadrului universitar constă adesea în a face inclusiv și *show educațional*, pentru a menține cel puțin deschis interesul studentului pentru materia predată și pentru a nu crea respingerea studentului față de materia în cauză.

2. *Imposibilitatea aplicării metodei experimentale în procesul instruirii juridice.* Probabilitatea de a trezi interesul viitorului jurist, în calitatea acestuia de persoană supusă instruirii în procesul educațional universitar, ține de mai mulți factori, unul dintre aceștia fiind *gradul de implicare a actorilor educației*. Aici intervine necesitatea unei comunicări centrate pe mai multe *metode euristice*, bazate pe studiu și cercetare prin descoperire, ce servesc la obținerea unor cunoștințe noi în căutarea adevărului. Una dintre metodele eficiente și cu un grad mare de impact în cadrul sistemului educațional universitar constă în efectuarea experimentelor, metodă mai puțin aplicabilă în cadrul instruirii juridice. Știința dreptului, fiind o știință din domeniul umanist, este, de regulă, mai puțin compatibilă cu un astfel de instrument valoros al cercetării științifice, precum este experimentul, poate cu excepția științei criminalistice și altor câteva subdomenii complementare dreptului. De aceea, pentru cadrul universitar, ca și actor al sistemului educațional de la Facultatea de Drept, este importantă utilizarea altor metode eficiente pentru a suplini lipsurile apărute prin posibilitatea pierderii unei anumite doze de credibilitate față de materia expusă studenților, datorită imposibilității utilizării metodei experimentale în procesul instruirii juridice. În acest caz, putem utiliza metode euristice de alternativă cum ar fi: explicația, demonstrația etc., dar și metode centrate pe activitatea studentului: elaborarea proiectelor unor norme juridice de alternativă, studii de caz de natură juridică, rezolvarea unor cazuri preluate din practica judiciară etc.

3. *Comportamentul comunicativ al universitarului în cadrul instruirii juridice.* O altă dimensiune comunicativă a instruirii juridice este comportamentul comunicativ al universitarului. Acesta poate acționa pe mai multe planuri asupra studentului-jurist: ca stimulent al activității intelectuale, catalizator în plan acțional, amplificator și modelator a relațiilor afective. Sensibilizarea studentului-jurist pentru activitate, provocarea interesului trebuie să devină o modalitate fundamentală de menținere și orientare a motivației pentru învățare pe parcurs, după cum însăși trăirile afective ale studentului, induse de comportamentul

universitarului ca actor al sistemului educațional, acționează ca fundal stimulatoriu sau, dimpotrivă, redundant pentru sine însuși și pentru alții. În acest sens, pentru cadrul didactic universitar esențială devine conștientizarea segmentului energetic al relaționării, adaptînd o atitudine receptivă și flexibilă, cu intenția de a motiva studentul-jurist. O implicare generatoare de sens interacțional poate fi expresia unei maturități intelectuale și afective a universitarului care-i permite studentului atît afirmarea imaginii și respectului față de sine, cît și afirmarea imaginii și respectului față de terți. Astfel de manifestări susțin afirmarea competențelor de către ambii actori ai sistemului educațional juridic. În acest sens, devin prioritare, în cadrul procesului de instruire juridică, *formarea unei atitudini comunicative adecvate, dezvoltarea capacității empatice a universitarului și abilitatea de a motiva interlocutorul*. Atitudinea comunicativă este, deseori, evidențiată de diversele forme ale comunicării, fiind susținută de o serie întregă de formule verbale care exprimă disponibilitatea către dialog.

4. *Atitudinea empatică a universitarului în cadrul instruirii juridice*. Poate cea mai importantă dimensiune a instruirii, inclusiv și a instruirii juridice, constă în atitudinea empatică a universitarului. Așa cum se menționează în literatura de specialitate, „empatia se construiește pe conștientizarea de sine; cu cît sîntem mai deschiși față de propriile noastre emoții, cu atît sîntem mai capabili să interpretăm sentimentele altora” [Larsen 2007: 137].

În ceea ce privește formarea și instruirea clinică a studenților, atragem atenție asupra faptului că Clinica Juridică Universitară din Bălți este o instituție obștească care funcționează în cadrul Facultății de Drept a Universității de Stat „Alecru Russo” din Bălți, avînd drept scop consolidarea prin aplicarea practică a cunoștințelor studenților, formarea la studenți a aptitudinilor (abilităților) profesionale, cultivarea spiritului civic și rezolvarea anumitor probleme de natură social-juridică din zonă.

Se cere menționat faptul că conceptul instruirii clinice s-a format pe la sfîrșitul sec. XIX -începutul sec. XX. În opinia unor autori, ideea instruirii clinice apare în Statele Unite ale Americii ca o modalitate alternativă de studiere a dreptului, însă un fenomen similar se înregistrează, în același timp, în Germania și Rusia [Căpățînă 2002: 5].

Ca urmare a apariției instruirii clinice, procesul de studiu în instituțiile de învățămînt cu profil juridic a căpătat un pronunțat caracter aplicativ (practic). Tinerii capătă experiențe practice, aflîndu-se în preajma unui tutore (avocat), acest lucru fiind posibil prin îndeplinirea activității de secretariat și prin întocmirea diverselor acte procesuale legate de clienții Clinicii Juridice.

Scopurile instruirii clinice juridice se realizează prin următoarele metode: studenților li se oferă posibilitatea de a cunoaște aspectele practice ale profesiei juridice și de a participa la activitatea juridică reală; studenții își dezvoltă simțul propriei responsabilități pentru munca efectuată și rezultatele ei; aplicarea metodelor interactive de predare; alte mijloace stabilite de fiecare clinica juridică în parte în dependență de specificul activităților sale.

În Republica Moldova, activitatea clinicilor juridice este reglementată de *Standardele Minime privind organizarea și activitatea clinicilor juridice din Moldova*, elaborate și aprobate la Conferința reprezentanților clinicilor juridice (23 iunie 2004) [Standardele]. Astfel, clinica juridică are un program de instruire care este realizat sub formă de programe, cicluri, cursuri, seminare, lecții practice, organizarea audienței cetățenilor ș.a. Cursul minim de instruire clinică trebuie să includă următoarele componente: studierea regulilor de lucru în cadrul clinicii juridice; studierea regulilor de evidență și gestionare a documentației în clinică; studierea deontologiei juristului-practician; instruirea în domeniul interogării (anchetării, interviuării) clientului; instruirea în domeniul analizei cazului și al formării poziției juridice; instruirea în domeniul consultării clientului; instruire în domeniul scrierii documentelor juridice.

În final, atragem atenția asupra faptului că, datorită abilităților și competențelor curatorilor clinicii juridice, precum și ca rezultat al activităților desfășurate de către studenți în cadrul clinicii juridice, poate fi facilitată înțelegerea semnificației sociale a profesiei de jurist.

Bibliografie:

1. Larsen, Randy, *Cognitive Operations Associated With Individual Differences*, în „Affect Intensity. Journal of Personality and Social Psychology”, 53 (1987), citat după Daniel Goleman, „Inteligența emoțională”, București, Editura „Curtea Veche”, 2007.
2. Căpățînă, Ion; Blănaru, Dragoș; Zaharia, Victor, *Instruire clinică*, Chișinău, Editura Pontos, 2002.
3. *Standardele minime de activitate a clinicilor juridice din Moldova* // <http://www.scribube.com/medicina/STANDARDELE-MINIME-DE-ACTIVITA211631424.php> (pagina WEB accesată la data de 2 octombrie 2010).